

SAAR. Mikor ezek a sorok megjelennek még nem dőlt el a Saar-vidék sorsa. Az óra azonban ezelőtt a döntés előtt már az utolsókat üti. Ezekben az utolsó órákban a Saar-vidékkel kapcsolatban egy igen fontos könyv hagyta el a sajtót. Kétségtelenül késve, de még mindig a legfrissebb időszerűséggel. A könyv időszerűsége túlnő a politikai aktualitáson még ha ez a politikai aktualitás jelen esetben világpolitikai súlyú is. A könyv, amelynek szerzője *Theodor Balk*, címe pedig Halló itt a Saar-vidék, interju egy országgal, (*Hier spricht die Saar. Ein Land wird interviewt*) elképzelhetetlenül eleven, egységesen összefogott riport-monográfia a Saar-vidékről s egyes fejezetei, mint pl. a francia haditengerészet szállítójáról, a különben hitlerista *Röchling*-ről írt vagy az az interjú, amit a szerző Hitler helyettesével *Pirro*-val tett, maradandó értékek. Th. Balk riportjai példái azoknak a riportoknak, amelyek nemcsak beszámolnak, hanem a leghatározottabban tudatosítanak az összefüggések és a megoldás irányába. Th. Balk senkiről és semmiről sem feledkezett meg. Könyve a Saar-vidéket a kritikus pillanatban, teljes egészében világítja meg. Ült a vállalkozók előtt, beszélt a munkásokkal, informáltatta magát a szavazatellenőrző bizottsággal, kifürkészte gyengéit, járta a minisztériumok és a lelkeszi lakok szobáit, beszélt a kioktathatatlan náci vezetővel és az ingadozó „*Deutschfrontler*“-rel. Megnézte az aratóünnep maskarádéit, s járt a parasztok közt, akik a legelkeseredettebb harcot vívják a zsiros-parasztok ellen. Iskolásgyerekekkel, asszonyokkal, munkanélküliekkel és millomosokkal, csirkefogókkal és hősökkel beszélt a riportter felfedező útján, éjt nappá téve, heteken keresztül, olyan ügyvédként, amilyent csak egyedül azok találhatnak, akiknek az ügye a haladás ügye. Adatai megbízhatóságát előtünk ellenőrzi le. Minden halomlásának utána jár, minden értesülését ellenőrzi. Meggyőződését, pártállását azonban sehoh sem titkolja. A könyv legszembetűnőbb vonása, hogy állásfoglalásaival az olvasót is ellene vagy mellette, de feltétlenül állásfoglalásra készíti. A különbségeket és ellentéteket nem próbálja elsimitani, sőt a leghatározottabban az ellentétek felismerésére készíti. Hogy ez a tisztázás milyen fontos, azt valójában csak az a saar-vidéki állapíthatja meg, akinek közvetlen élménye a hitlerizmus ottani megtévesztő hadjárata. Th. Balk megszólaltatja azokat a parasztokat is, akiket megrontott a hitlerista agrárpropaganda. Beszéli azokat a munkásokat, akik a német sovinizmus rabjai. Egyáltalán nem hallgatja el azokat az érveket, amiket a hitleri demagógia áldozatai felhoznak előtte. Th. Balk riportázsának e vonását nem emelhetjük ki eléggé. Könyve minőségi értelemben is a legkülönb, amit az utóbbi évek európai riportázs-irodalom termelt. Január 13-án túl is hatni fog az a könyv tanulságaival. Mert a mód, ahogy problémáját értelmezi túlemeli január 13-a muló terminusán. Hisz megnevezi a további harc legfontosabb mozzanatait is.

A KRITIKUS ÉS A DIVÁNY. „Költők műveivel általában diványon fekvve ismerkedtem meg, miután előzőleg olvastam vagy hallottam róluk s aztán kíváncsiságból megszereztem őket. Ezek a körülmények némi függetlenséget, nem ritkán fölényt biztosítottak szellememnek.“ (Vas István: *Füst Milán olvasásakor. Nyugat, 1934. dec. 1—16. 568. o.*)

AZ ÍRÓ IDEGRENDSZERE. „Hogy az író miképpen szól meg, az pusztán véralkat dolga. En a világháború alatt kétségbeesetten jajveszékelttem. Nem erény ez, nem is bűn, csak egy idegrendszer megnyilatkozása.“ (Kosztolányi Dezső: *Mit tegyen az író a háborúval szemben? Nyugat, 1934. dec. 1—16. 556. o.*)